

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ФАРМАКОЛОГІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Т.В. Звягінцева, Л.Т. Киричок, Г.О. Сирова

Харківський державний медичний університет

Показано, що викладання фармакології на сучасному етапі має ряд особливостей. Значна увага приділяється викладачами кафедри індивідуальній роботі зі студентами. Лише при раціональному поєднанні різних форм викладання і методів контролю знань можна досягти успіхів при вивченні фармакології.

Ключові слова: фармакологія, дисципліна, викладання.

Фармакологія є однією з базових дисциплін. Саме на фармакології можна прослідити міждисциплінарну інтеграцію: для успішного засвоєння знань з фармакології необхідні фундаментальні знання з біології, анатомії, нормальної фізіології, латинської мови та ін. Разом з тим фармакологія є важливою ланкою у вивченні клінічних дисциплін, складаючи експериментально-теоретичне підґрунтя фармакотерапії. Від того, наскільки якісно майбутній лікар буде засвоювати програмний фармакологічний матеріал, залежить не тільки його подальше вміння правильно призначати ліки, але й формувати медичні мішлення, грамотність й професіоналізм. Тому методичною базою викладання фармакології є тісний міждисциплінарний взаємозв'язок [1].

Викладання фармакології завжди було складним процесом. В сучасних умовах навчання він ускладнюється ще й тим, що фармакологія, як наука, бурхливо розвивається, інформація швидко застаріває, з'являються нові знання з фармакокінетики й фармакодинаміки ліків. Тому лекції залишаються важливою формою викладання фармакології, але їх доцільно профілювати за факультетами. Саме на таких профільних лекціях викладається матеріал з урахуванням вимог до майбутнього спеціаліста, і саме тому вони викликають більшу зацікавленість у студентів, ніж загальні.

Складовою частиною навчального часу є практичні заняття. На них студенти-медики з притягненням теоретичного матеріалу активно вирішують ситуаційні фармакотерапевтичні задачі, відповідають на тестові завдання, виписують рецепти, працюють з колекцією лікарських препаратів і з довідковою літературою, заповнюють таблиці. Для такої роботи корисними є розроблені на кафедрі зошити для практичних занять, в яких при підготовці домашніх завдань студенти виписують рецепти на препарати за темою. Вик-

ладач на кожному занятті перевіряє наявність домашніх рецептів і правильність їх оформлення, що відбиває рівень вихідних знань студентів.

Новою формою кожного практичного заняття є використання комп'ютерного тестування за допомогою навчальних і контролюючих програм, з якими студенти у комп'ютерному класі працюють 15–20 хв. Комп'ютерне тестування може проводитися на початку або в кінці заняття для з'ясування вихідного або кінцевого рівня знань студентів і одночасно бути корисним заходом тренування до ліцензійного іспиту [2]. Відповідно до навчального плану певна кількість часу відводиться на самостійну роботу студентів, яка включає як аудиторну, так і позааудиторну форми і потребує ретельного методичного забезпечення. Особлива увага приділяється індивідуальній роботі студентів, до якої можна віднести огляд наукової літератури за конкретною темою, написання рефератів, дослідницьку роботу, завдання з використанням мережі Інтернет. Це привчає студентів до творчого підходу у навчанні, до аналізу використаної літератури, до бібліографічного пошуку, в роботі на комп'ютері за різними програмами і, безумовно, підвищує їх успішність. Багатьох студентів приваблює участь у кафедральній олімпіаді з фармакології, яка проводиться в два етапи і викликає здорове змагання. Кращі з них приймають участь у Всеукраїнській студентській олімпіаді, де захищають честь університету, одержуючи престижні місця. Про досягнення учасників олімпіад кафедра інформує всіх студентів. Найбільш зацікавлені студенти приймають участь у роботі наукового кафедрального гуртка, виконують експерименти, займаються пошуком наукової літератури, вирішенням проблемних завдань, складанням і розв'язуванням фармакологічних кросвордів. Одержані наукові дані студенти доповідають

на науково-практичних і підсумкових конференціях, публікують в матеріалах міжвузівських кворумів молодих вчених.

Класичні практичні заняття з фармакології, на яких демонструвалися досліди на тваринах, втратили свою актуальність. На кафедрі планується дати можливість студентам спостерігати фармакокінетичні і фармакодинамічні особливості дії ліків на організм тварини за допомогою спеціальних комп'ютерних програм (Pictures instead of animals). Це робиться у зв'язку з необхідністю гуманного ставлення до тварин відповідно до вимог Європейської конвенції по захисту хребетних тварин (Страсбург, 18.03.1986 р.), директив Ради Європейського економічного товариства по захисту хребетних тварин (Страсбург, 24.11.1986 р.), Статусу Української асоціації з біоетики та норм GLP (1992 р.), Типового положення з питань етики МОЗ України № 66 від 13.02.2006 р. В ході комп'ютерного експерименту слід розраховувати на формування у студентів таких необхідних для лікаря якостей, як спостережливість, вміння аналізувати та узагальнювати, переконувати в об'єктивності лікарських ефектів.

Систематизувати знання студентів допомагає проведення підсумкових занять за кожним із шести розділів курсу. Таке заняття обов'язково складається з трьох частин: написання рецептів на 4 лікарських препарати (індивідуальне завдання), вирішення тестових завдань типу Крок-1 на комп'ютері не менш ніж на 80% (підготовка до складан-

ня ліцензійного іспиту), усне опитування за матеріалом розділу. Питання обов'язково включають лекційний матеріал, а також заходи з надання невідкладної допомоги при медикаментозних отруєннях і гострих патологічних станах. Вивчення фармакології продовжується рік і закінчується іспитом, який має письмово-усний характер і відбиває головні навички та знання студентів з предмету: рецептура, класифікація, препарати та їх дія, застосування.

У зв'язку з підготовкою до роботи за Болонською системою професорсько-викладацький склад кафедри ознайомився з її методологічною основою і кредитно-модульним принципом. На базі кафедри було проведено засідання опорної кафедри, обговорено проєкт програми «Фармакологія» згідно з вимогами Болонської системи. Програма структурована на модулі, що складаються із змістових модулів і оцінені в балах. Іспитів Болонська система не передбачає, тому студенти повинні систематично працювати протягом навчального року, накопичувати бали, багато працювати індивідуально. Це розширить можливості їх самореалізації [3].

Таким чином, лише при раціональному поєднанні різних форм викладання і методів контролю знань можна досягти успіхів при вивченні фармакології як професійно спрямованої медичної дисципліни для нового покоління лікарів, здатних взяти на себе складну та відповідальну задачу – турботу про здоров'я кожної людини і нації в цілому.

Література

1. Киричек Л.Т. Межпредметная интеграция в оптимизации преподавания фармакологии на этапе доклинического обучения в медицинском вузе. Мед. образование XII в.: Сб. науч. тр. Матер. Междунар. конф. Витебск, 2000: 152–154.
2. Фармакологія. Програма навчальної дисципліни для студентів вищих медичних закладів освіти III–IV рівнів акредитації. За ред. І.С. Чекмана. К., 2006. 75 с.
3. Звягінцева Т.В., Киричек Л.Т., Трутаєв І.В. та ін. Вивчаємо фармакологію (самостійна підготовка студентів). Харків, 2005. 311 с.

ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ ФАРМАКОЛОГИИ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Т.В. Звягінцева, Л.Т. Киричек, А.О. Сырова

Показано, что преподавание фармакологии на современном этапе имеет свои особенности. Значительное внимание преподаватели кафедры уделяют индивидуальной работе со студентами. Только при рациональном соединении различных форм преподавания и методов контроля знаний можно достичь успехов в изучении фармакологии.

Ключевые слова: фармакология, дисциплина, преподавание.

FEATURES OF PHARMACOLOGY TEACHING ON MODERN STAGE

T.V. Zvyagintseva, L.T. Kirichok, A.O. Syrova

It was shown, that pharmacology teaching has own futures on modern stage. The chair teachers devote special attention to individual work with students. Only by rational combination of the different teaching forms and the methods of knowledge control it is possible to achieve the successes in pharmacology study.

Key words: pharmacology, discipline, teaching.

Поступила 14.09.06